

Təlankur kə Bulus kə rop də Mən Koranti

Shirmítane

¹ Təlankur kən dəl ni təp karəm ami Bulus, nye mən kartən kə Almasihu Yesu na ndu'i kə Yami, na erəm gəmi Timoti, də ri Ikəlisiya kə Yam gip bən kə Korinti na munju Yam la wur bi gip bən Akaya kup gwa.

² Də zo mbatl kə Yam na murtən kə mbatl tu nan dəl təp kar Yam Ba gəmi na babom gəmi Yesu Almasihu dəm nan kəne.

Yam mən ida'i mbarəm mbatl

³ Də bi Yam na Bəba kə Babom gəmi Yesu Almasihu dədatəne. Bəba mən guna ger ni, Yam mən bi ko gonge ida mbatl ni.

⁴ Yam mən ida'i mi mbatl gip ghuntən gəmi kup ni kə də mən ma mə ida'i ni jen mbatl gip ghuntən gəzən kup. Wini gip ghuntəno, mə ida'i wur ni mbatl na ida mbatl tu kan yam bi mi gwa.

⁵ Tunkan mən den kumi dli kandatu Almasihu kum dli gwa, untu ni es təp kar Almasihu ni mi zam bar idatən kə mbatl kar Yami.

⁶ Kup na kan ghuntən ne mi asəm gamkawo, kup na mən den kumi dli, mən ni den kumi dli kə də ida'i in mbatl kədə kə ndər ni gip ruhu gini! In ida mbatl ni ba pi miwo, kən ma kə zam ida mbatl ituwi. Arni ki zam ndərtən gip kumi dli tu kan mən ma mən den kumi gwa.

⁷ La'i mbatl gəmi den kəno mən ndərtən ni, domici in kən ni den kumi dli ju mən den kumi

gwawo, ki zam ida mbatl ju kan mən ma mə zam gwa.

⁸ Mir byari, mə ndu kə hol momi da'a den kumi dli tu kan mə kum gip atl kə Asiya gwa. Mə zam gam gəmi gip ghuntən tu kan gibəri mika kan kem mə dəli mbatl kə setən ra na rai gwa.

⁹ Mə kum ma wule tloyi mini shirəm kə də ri mi e ka. Pi ni untu, kə bəse mə dlər den ndərtən gəmi ama den ndərtən kə Yami muntu kan ba tli mbarəm ju kan məshka gwa.

¹⁰ Ti ni tə dəli mi bi də mberdlatən tu kan zam mi gwa, mə tabbate ti ni ti dəli mi esi. Den ti ni mə la mbatl kə də tə dəli mi.

¹¹ Ne mini amra gip shirəm na Yam gi ni. Ar ni mbarəm na womti baa goode Yam domici gəmi, domici kə womtitən kə albarka ju mi zam təp kəba nəmi shirəm na Yam kə mbarəm na womti gwa.

Bulus sanje pət tu kan ti bom asəm gwa

¹² Be getl gəmiwo ar ni'e, mbatl gəmi ba yari mi den'e mə dəm dləran gip duniya na mbatl nəm, tun ba'e dəmi tu mə pi nan kən gwa da'a. Ar baa gode'e mə pi ni na mbatl nəm na Yam gəmi. Mə pi ni təp kəba bopya kə mbarəm da'a ama təp kə ba zo mbatl kə Yami. Yari'e mə pi ni untu gip ge shirəm pitən kə Yami təp kar zo mbatl kə Yami.

¹³ Ba'e mə rəshi in ni argon tu ki hol zhiti ko momi gwa da'a. Ama a la mbatl den'e kə mom kup kanda tu kan kə mom nami gwa.

¹⁴ Kandatu kə mani momi gəmi te den yamka kəkən gwa, ki dır mom mi hoyi. Ki bo ngetl nam mi kandatu mi bo ngetl nan kən gas tu Babom Yesu baa pal sur gwa.

15 A mom na untu, ar ni kem a ndu a dir kar kən na bəle, kə də kə zamni albarka gip dirtən gən kə ropi.

16 A bal gip mbatl gən den a ri kar kən den təp gən kə tetən gip atl kə makidoniya. Den təp kə paltən gən diro, a pa kop təp kar kəne kan kə nem ni amra kə də a te atl kə Yahuda.

17 Kə shin wule a mom ni argon tu a pi gwa diya wokoci tu a ndu bomi asəmi gwa. Kə shin wule a pi ni gip dli ya muntu kan ba kem a pi ləka dəkər gwa? Ami ni a wule aan wo kan a pa wule o'o gwa?

18 Kanda tu kan Yam ba pi argon tu tə yari wo untuni mən ma mə pi argon tu mə yari gwa, eso mə wule aan na o'o da'a.

19 Domici Yesu Almasihu Nya Yam muntu mə pi in wazu gəs ami na Sila na Timoti gwa, ama tiwo kə aan na o'o ni da'a, ama gip tiwo <<Aan>> ni ko gigasi.

20 Domici Yam laa'ini kup argon tu tə wule ti pi gwa təp kar ti. kup gəzəno <<Aan>> Ra untuni gip Almasihuwo, <Ar dəm untu> gəmiwo ar ba toni kar Yam den bi dədatən gəsi.

21 Kəkəno Yam ni kem nam mi nan kəne, mə ba gip Almasihu. Ti ni tə pash mi kə də mə dəm gwasi,

22 tə la'i mi bar tu ba kem də shin mən gwas ni gwa, kan tə ne Ruhu gəs gip mbatl gəmi ngələk. kə də tə tabbate mi na argon tu baa pi cina de gwa.

23 Yam ni'e seda gəni, argon tu kem kan a pal su Korinti ka dawo ar ni'e, ba də a ne in gos gam narka da'a.

24 Mə ndu'e mə dəmi in gamka den ngəshtən den Yam gin da'a, mə ndu ni'e mə pi mbap nan kəne kə də kə laa'i na ghol mbatlì, domici təp kə ba ngəshtən den Yam ni kə dlər na ndərtəni.

2

1 Untuni a bal gip mbatl gən den a'i dir kar kən a kem kən kə dun mbatl da'a.

2 Ami ni a kem kən kə dun mbatlo, woni ba gholim mbatl we, kən kan a li in mbatl gwani diya?

3 Argon tu kem a rəshi in terkawo ar ni'e, də ami ni a cwato, ba'a zam munju ndari wu bim ghol mbatlo kan a zam dun mbatl kar wur da'a. Domici a tabbate'e mi dir pi ghol mbatl nan kəne.

4 A rəsh ni tulankur tu gip mberdla mbatl na dun mbatl na nari, ami den shoti lun gən dək-dək na nari, ama a pi ni untu kədə a li in mbatl da'a. A pi ni untu kədə kə mom'e a ndu kən naari.

Gafarte mən warwat pitənka

5 Gon ni bor bar kə tli mbatlo ami nangən ni tə pim da'a ama kup nan kənni, a yari ni untu ba'e kədə a tlat kən ni da'a.

6 Kumi dli tu kan mbarəm tu tla am də mbarəm na womtiwo ar kəm untuwi.

7 Kəkəno ar ndari kə gafarte ti ni ka kan kə idə'i ti ni mbatlì, ba də li mbatl man bigul gəska da'a.

8 Ra untuwo, a lir kən də kə gode təni ndutən hoyi.

9 A rəshi in ni kə də a shin ko ki mani kopi bar ju a wul kən'e kə pi gwa ko gigasi.

10 Kup muntu gafarte gon tin tə pi argono, ami ma a gafarte ti ituwi. Kan argon tu a gafarte yi, in

argon ra kə gafarte tiyi ma, a gafarte ti ni domici
gi ni den bi kə Almasihu,

¹¹ kə ba də shetan zam təp kə jili gəmi ka da'a,
domici mə mom təp dasi tu gəsi.

Damtən kə Bulus gip bən taruwasa

¹² Nan a cwat kə pi wazu kə Almasihu gip bən
Taruwasawo, Babom ni bulim təp kə pi mbapi.

¹³ Ama ar ghunum naar domici a zam erəm
Titus lasi da'a. Ar ni a pali wur bi kan a ndara
bən Makidoniya.

Ci bən təp kar Almasihu

¹⁴ Ama a gode Yam, muntu kan ba kop nam mi
ko gigasi gwa kə də a ci bən təp kar Almasihu. Tə
pi mbap nam mi domici kə də mə ri pi wazu kə
Almasihu ko ako wule mir mən təmi kasər kan nga
ko ako gwani.

¹⁵ Mən nəra wule mir mən təmi kasər tu kan
Almasihu ta'i Yam gwa, gip munju kan den dəli
gəzən munju kan den təp məshtən gwa.

¹⁶ Də munju kan den təp məshtəno, kasər tuwo
kasər kə mbarəm ni mən diri məshtəni, Ama də
munju kan den zami dəltəno kasər tuwo ge mbatl
ni mən bi rai. Kan woni baa mani pi mbap tuwe?

¹⁷ Mən jino wule nami mbarəm ni mən ra da'a
mən pi wazu kə shirəm kə Yam kədə wu zam
mbəli ra. Nan Yamni kar miwo, mə yari ni ge
shirəmi cina da ti, gip dəmi gəmi mən pi mbap kə
Almasihu.

3

Mən mbap kə pel gudlum shirəmi

¹ Mi pa dəda ni gam gəmi esa? Ko mə ngen ni təlankur tu kan ba sede mi kar kən gwa. Ko də bi mi təlankur tu kan ba sede in kar mi kandatu jen ba pi gwaya?

² Ai kən na gam gin ni'e təlankur gəmi. Muntu kan rəsh gip mbatl gəmi gwa domici də ko gonge zhit wu momi.

³ Kə gode'e kən təlankur kan dəl kar Almasihu gwani, muntu mbap gəmi ni kem kə dəm untu gwa. Təlankur tuwo ba'e rəsh ni na bar kə rəshi da'a, ama na Ruhu kə Yam mən rai ni. Ba'e tlar ni den allo kə tat da'a, ama den mbatl kə mbarəm ni.

⁴ Mə yari ni untu domici mə mom'e bariwo untuni ar ra cina də Yami təp kar Almasihu.

⁵ Argon ra kan gode'e mən ni den pi mbap tu na mani kə gam gəmi gwa da'a. Mani bar gəmi ba dəl ni sur kar Yami.

⁶ Yam ni kem mə dəm mən mbap kə pel gudlum shirəmi, Ba'e təp kar gudlum shirəm tu kan rəsh gwani da'a, ama təp kar Ruhu kə Yamni. Doka tu kan rəsh gwani ba diri məshtəni, ama Ruhu ni ba bi rai.

⁷ In kulci tu kan diri məshtəni, muntu kan rəshni den tlari tate ar dir na dəda Yamo, dədətəni kem mən Isra'ila i mbu shini bager kə Musa da'a kup na cirtəni den ndoltən ka gwa.

⁸ To dədətən tu kan ba dəl təp kar mbap kə Ruhuyi gwa, imnu womtitəni ba nərawu?

⁹ In argon tu diri məshtən baa dəm na dədətəno, argon tu diri mbap kə Yam kan ra dlat fa, ar ni baa mani dədətən nar cina na mənta!

¹⁰ Untuwo kor gudlum shirəmiwo den bi argon ni ar ra da'a mən ni mə ngash na pel gudlum

shirəmi gwa.

¹¹ Kano bar tu den jiltən ka ni zam dədatəno, imnu nartən kə dədatən kə bar tu kan baa pa da gwawu?

¹² La'i mbatl tu kan mən ra nari untu gwa ni kem mən ra na ndəri mbatl naari.

¹³ Mən nəra wule Musa da'a, muntu ghum bager gəs ka na tutul bəse də mbarəm kə Isra'ilə shin ndoltən kə cirtən mən dədatəni ra.

¹⁴ Ama wura na dəmən gami domici har sekən ma argon ra kan ba hane wur shini ge shirəm tu kan ra gip kor gudlum shirəm tu wokoci tu wu den zhitı gwa. Muntu gode'e har sekən ma pən argon tu kan ghum bager gəzən ka gwa da'a, domici Almasihu nangəs ni ba pən bar kə ghumi bagerika.

¹⁵ Untuni, sekən tu ma wini wu zhit rəshi kə Musa wo, se də tutul ta le mbatl gəzən ka.

¹⁶ Ama baa pən tutul tuka mbarəmni pal dır kar Babom gwa.

¹⁷ Babomo ti ni'e Ruhu yi, kano kup las tu Ruhu kə Babom rawo, zami gam ra.

¹⁸ Untu wo kup gəmi kan pəni mi tutul ghumi bager tu kawo, mə godeni cirtən kə dədatən kə Babom wule gip boka, ar ba sanje mi mə dəm wule ti. Sanjetən tu kan mən den piwo ar den bidlitən tu kan dəl təp kar Babom gwa. Kano Babomi muntu kan Ruhuno, tə pali mi mə pi ta dəmi wule ti kandatu ba pali mi gip dli dədatən gəs gwa.

4

Bar kə am gip tat gurku

¹ Nan təp kə ba ida mbatl kə Yami ar ni bi mi mbap kəno, mə cen mbatl ka da'a.

² Mə nge pi bar ju kan ra na ghuuni na bar kə dasi tu ju kan ba diri sham gwa. Mə se murgon da'a, mə yari ni ge shirəmi ghon, kup kani ba sede ge shirəm gəmi cina də Yam gip mbatl gəzəni.

³ Zo shirəm tu kan mə pi wazu gəs nəra na ghuuniwo, ar dəm ni na ghuuni kar munju kan ra den təp məshtən gwa.

⁴ Wu nəm zo shirəm mən təmtəniyi da'a, domici shetan bar kə bote kə mbarəm kə zhan kən kem mbatl gəzən dəmən ka. Ar hane wur shini cirtən tu kan baa cir den wur gwa, muntu kan ar ni'e cirtən kə zo shirəm mən təmtən kə dədatən kə Almasihu muntu kan ar ni'e kama kə Yam gwa.

⁵ Ba e mə pi ni wazu kə gam gəmi da'a, mə pi ni wazu den e Yesu Almasihu wo Babom ni, mən na gam gəmi ngapo mən zher gin ni den bi kə Yesu.

⁶ Domici Yam muntu wule, <<Də zam cirtən gip dəməni,>> ti ni tə kem də cirtən gəs cir gip mbatl gəmi kə də ar cir den mbarəme wu mom'e mbarəm ba zam ni dədatən kə Yam təp kar Almasihu.

⁷ Kup na untu mən kan bar kə am kə Ruhu tu ra gip mi wo, mən nəra wule tat ka gurku. Mə dəm ni untu kəde gode'e Yam ni na iko kə ko unu, mən ra na argo gipi da'a.

⁸ Tlat mika nar den ko gonge təp na ghuntəne, ama kup na untu wu ro'i mi bigul ka kə də mə za mbapi da'a. Gas gono mə cen mbatlka ama mə dəli mbatl da'a.

⁹ Nemi den kumi dli, ama ko njem Yam za mika da'a. Ba byal mi atlka, ama mə məshka da'a.

10 Mən ra bi də məshtən ko gigasi kandatu kan pi Yesu gwa, kə də shin pitən kə Yesu gip dli gəmi mən məshtəni.

11 Dəmi tu kan mən den pi gip duniya kəno, mən nəra bi də məshtən ko gigasi domici kə Yesu kə də shin pitən kə Yesu gip dli gəmi mən məshtəni.

12 Ar ni mən ra bi də məshtən kədə kə zam rai.

13 Rəshi shirəm kə Yam wule <<A nəm ni tor gip mbatl gəni ar ni kem a yari.>> Nan mən ra na Ruhu kə ngəshtən den Yam biyi nəm, mən ma mə nəmi ar ni kem mən den shirəmi.

14 Mə mom'e Yam tu kan tli Babom Yesuwo, ti ni tii tli mi na Yesu kan tə dīr mi cina dati nan kəne.

15 Kup muntuwo den bi zami gin ni, kə də mbarəm na womti shin bittən kə zo bi bar kə Yami wu pa goode təra, kədə dəda ti.

Dəmi təp kar ngəshtən den Yami

16 Ar ni kem mə cen mbatlka da'a. Kup na dli gəmi den məshtəno, nəmi den pali ruhu gəmi peli den ko gonge pəte.

17 Nye kumi dli gəmi kan mən den kumiwo ar baa ri dlyam da'a. Kup na untuwo, ar ba zami mi dədatən tu kan nar mani kan ba dəm baa patən gwa!

18 Ra untuwo, mə lani ger den argontu mbarəm ba shin na ger gwa da'a, ama mə lani ger den bar ju ba mani shini na ger gwa. Domici argontu mbarəm ba shin na gero ar ba paka bəle, ama bar ju ba shin dawo ar baa pa da'a.

1 Mə mom'e in yasi bom kə atl kən kan mən ra gipiwo, dli kan mə pi mbap nari gip duniya, Yam na gam gəs ba tu'i mi bom to yamka. Tun nan yam ni tu bom tuwo ar baa dəm ba patəni, ar baa yaska da'a.

2 Kækəno mən den buti na te mbatl karka, mən den ndu'i mə zam dli tu kan baa la'i mi to Yamka gwa.

3 In la'i mi dli tawo baa'i zam mi gəs koni da'a.

4 Wokoci tu kan mən ra gip kushi atl tu, muntu kan ar ni'e dli gəmi kə duniya, mən den buti na te mbatl karka. Mə ndu'e mə za dli gəmi kə duniya kən da'a, ama mə nduni'e də la'i mi kə to yamika, domici argon tu ba məshi dawo ar ghum mən məshtəni ka kup.

5 Yam na gam gəsni pi təp kə sanjetən tu ba zam mi gwa, tə bi mi Ruhu gəsi kədə tə pi mi argontu baa zam mi de cina gwa.

6 Ar ni kem mən ra na ndəri bigule, mə mom'e in mən nəra gip dli kə duniya kəno, mən ra dlyami na bom gəmi kan ra to kar Yam ka gwa.

7 Dəmi tu kan mə piwo dəmi kə ngəshtən den Yam ni, ba'e argon tu ger ba shin gwani da'a.

8 Mə paye ndu'i mə za dli kəni kə də mə dəm na Babom to yamka.

9 Man untu ma mə ndu ni'e də Babom kum təmi gəmi, ko mən ra gip duniya kəni ko mən ra to yamka.

10 Kup gəmi mi dlər cina də dandi tloyi shirəm kə Almasihu kədə tə tloyi mi shirəmi, kə də ko gonge nəm batltən kə mbap gəs kan tə pi gip dli wokoci tu təra gip duniya gwa, ko mbuni ko wani ni.

Mbap kə sitən gip dlom kə Yam na mbarəme

11 Nan mə mom ununu bapi nupi na bərti Yamo ar ni kem mən den ndotən kə tle gam kə mbarəm wu bərti ti. Yam mom kup, a shin wule kə mom na untu gip mbatl gi ni.

12 Ba'e mə dədə ni gam gəmi cina da'in da'a. Ama mə ndu ni'e kə mom bar ju kan baa kem kə bo ngetl nam mi gwa, kə də kə mani bali munju ba bo ngetl na bar ju wu shin kar mi gwa, ama bar ju wu piwo ar ghun wur da'a.

13 Ko mə dəm ni wule mən zhe'e ma, mə pi ni kə də mə dədə Yami. Mən nəra gip mbatl gəmi hoyi ngapo mə pi ni den bi gi ni.

14 Ko unun mə pi, ndutən kə Almasihu ni ba kop nam mi. Ar ni kem mə nəm'e mbarəm nəm məsh den bi gəmi kup, ra untuwo kup gəmi məsh nan ti.

15 Domici munju kan ra na raiwo ba wu'i pi dəmi kə gam gəzən da'a de cina, sede wu pi dəmi kə muntu məsh den bi gəzən kan ba tli ti'es den bi gəzəni gwa.

16 Ra untuwo mə za shini mbarəm wi gip dli wule kandatu nami mbarəm kə duniya ba shin wur gwa, kup na mə shin Almasihu far untuwo, ama mi i shin ti untu es da'a.

17 Domici kup muntu kan ra gip Almasihuwo pel mbarəm ni. Gus baro ar ndol gamkawi, ar tu bar kupo, ar dəm peliwi.

18 Kup bar juwo Yam ni pi, ti ni tə pali mi dir kar ti gip Almasihu kan tə bi mi mbap kə sitən gip dlom gəs na mbarəme.

19 Yam ni ba su gip dlom kə gam gəs na mbarəm kə duniya kəni təp kar Almasihu. Ama tə bi mi shirəm kə sitən gip dlom kə mbarəm nan ti.

20 Ra untowo, mən ni'e mən pi mbap den am kə Almasihu, wule Yam ni den shirəm na gam gəs təp kar mi. Mə lir kən den gip sun kə Almasihu, kə kerkəm ni dlom gin na Yami.

21 Almasihu tabe pi warwat pitən da'a, Yam pali ti wule mən pi warwat pitən den bi gəmi, ar ni kem mə dəm mən pitən dlat kar Yam təp kar Almasihu.

6

1 Den bi dəmi gəmi gip mbap tu mən den pi na Yamo, ba kə nəm ni zo bi bar kə Yam katl da'a.

2 Domici Yam wule, <<Gip wokoci kə zo mbatl gəno a kum kəne, gip wokoci dəli gino a ne in am ra.>> Kum ni! Kəkən ni'e wokoci kə zami zo bi bar kə yami, Sekən ni'e pət zami dəltəni.

Kumi dli kə Bulus

3 Mə dəmi murgon bar kə pati asəm da'a. Ba də murgon zam məgən pitən gip mbap gəmi da'a.

4 Ra untowo, təp ko ako mə gode mbarəm e min mən pi mbap kə Yam ni den ko gonge təpe. Gip bali mbatl dlom gam naari, gip kumi dli na ko unu ghuntən na banyitəne.

5 Pita be gəmi ba la mi bom moni, kumi mi dli gip tli mbatl, mə pi mbap tu kan man ndərtən kə bigul gəmi gwa, mə mani zami umur da'a gas kup, kan mə dəm na guzumi.

6 Təp kəba dəmi na dləran mbatl ni, na momi tu mən ra nari gwa, na te mbatl kaar gəmi kani mə gode'e min mən mbap kə Yam ni təp kar Ruhu kə Yami, na ho ndutən gəmi.

7 Mə gode'e min mən pi mbap kə Yam ni təp kəba yari ge shirəmi na iko kə Yami. Mə pi argon

tu kan dlat ni gwa muntu kan ar ni wule bar kə dlan den am shimli na den am yali gəmi gwa.

⁸ Ba bi mi nartəni kan ba pa mbur mika, ba yari ho shirəm den mi, ba pa pi məgən shirəm den mi. Pali mi mən ceni lare, kup na untu miwo ge shirəm ni mə yari.

⁹ Ar ni wule mbarəm mom mini da'a ama mom mi hoyi. Wule bi də məshtən ni mən ra ama mən ra na rai. Bo mi narka, ama ri mi eka da'a.

¹⁰ Mən ra gip dun mbatl, ama mən ra na ghol mbatl ko gigasi. Kup na mən ra na argon da'a, ama mə kem də jen nəra na bar kə ame. Wule mə ne ni argon da'a, ama mən ra na bar kup.

¹¹ Kən mən Korinti, mə ghundəri in argonka da'a, kan mə buli in mbatl gəmi hoyi.

¹² Mə nge gode in ndutənka da'a, kən ni kə nge gode mi ndutəne.

¹³ A yari in ni shirəm tu wule kandatu bəba ba dəlī kəm nya gəs gwa, gode mi ni ndutən gin pa'e!

Ba kə ngash ni gam na munju kan mən kopi ni da gwa

¹⁴ Ba kə ngash ni gam na munju kan mən kopi ni dagwa. Imnu mən pitən dlat ba mo gam na mən dasi tu rawu? Ko imnu cirtən ba dəm kə ba lasi nəm na dəmənwe?

¹⁵ Imnu Almasihu baa bal berəm na Shetan? Ununu ngashii gam mən kopi na munju kan mən kopi ni da gwawe?

¹⁶ Ununu me gam Bom kə Yam na ba warwe? Domici mən ni'e Bom kə Yam mən rai. Kandatu Yam yari gwa'e, <<Aa dəm nan wuri, kan a kop gip dlom gəzəni. Aa dəm Yam gəzəni, kan wi dəm mbarəm gəni.>>

¹⁷ Ra untowo, dəli ni gam ginka gip munju kan mən kopi ni dagwa, ngot ni gam ginka nan wuri, untun Yam yari. Ba kə neni am den argon tu kan wani ni gwa da'a, ra untuni aa nəm kəne.

¹⁸ Ar ni aa dəmi in Bəba, kan kə dəm mimir gən moni na mətli, Babom ni yari untu.>>

7

¹ Mir byar gən kə ndu'i, tun nan wule baa pi mi bar ju kupo, ar nəm mi te yarka mə kətəri ni bar ju kup kan ba li dli na mbatl gəmi kagwa. Naa də dəmi gəmi nəra dləran hoyi gip bərti Yami.

Ghol mbatl kə Bulus den ci atl gam kə mən Korinti

² A lir kən den kə gode mini ndutən gi ni. Mə pii murgon wani pitən da'a, kan mə li murgon ka da'a, kan baa wule mə cuce murgon gwa.

³ Ba'e a ne in ni wani pitən te gamka da'a nan a yari untu gwa. Kandatu a yari in gwa, argon ra kan ba te gip dlom gəmi mə nge ndu'i gin da'a, ko mən ra na məshi, ko mən ra na rai mən ra nan kəne.

⁴ A yerda nan kəne, a pa bo ngetl nan kəne. A cen mbatlka nan kən da'a, mbatl gən ra laa'i na ghol mbatl kup na kumi dli ju mən den kumi gwa.

⁵ Nan mə mbu bar gip bən Makidoniyawo, mə zam shukutən da'a, ama tli mbatl ni mə zam kup las tu mə bətl gam gwa, lotən ter kari, te gipi ka ngapo mbatl gəmi ra laa'i na bərti.

⁶ Ama Yam mən ba'i bigul munju kan bigul ro'i wurka gwani ndəri mi bigul na cwattən kə Titus.

⁷ Ba'e na cwattən gəs ni katl da'a, ama na shirəm tu tə yari mi den kandatu kə ba'i ti bigul gwa. Tə

pa yari mi kandatu kə ndu kə shimən naar gwa, na dun mbatl gin den argon tu kan pi, na ndotən gin gip kopi kar gən gip mbap gwa. Muntu kem a pi ghol mbatl naari.

⁸ Kup na təlankur tu a rəshi in kem kən kə dun mbatl. Faro a kum təmi kə təlankur tu a rəshi in gwa da'a, a mom'e ar ba ci in mbatl kə muri njem ni katl.

⁹ Kup na ar dəm untowo ar gholim mbatl. Kup na a kum təmi kə dun mbatl gini da'a, ama dun mbatl tu ni kem kən kə ci atl gam den pitən gini. Ra untowo, dun mbatl tu kə piwo ar ni Yam ba ndu'i. Den untowo, argon tu mə piwo ar dəm məgən pitən da'a.

¹⁰ Dun mbatl tu Yam ba ndu də piwo, ar ba kem ci atl gam tu ba diri zami dəltən gwa, a mom faro ra gip dun mbatl tu da'a. Ama dun mbatl tu kan mbarəm ni dəli gam gəso, ar ba kem məshtəni.

¹¹ Shin ni argon tu dun mbatl tu kan Yam za ar zam kən tu diri in gwa, ar kem kən kə momi las tu kan kə pi dlat dagwa, ar kem kən kə pi lo'e, kan kə kum bərti. Ar kem kən kə la'i mbatl, kə ndu gam gin da'a. Ar kem kən kə dəmi den bi dəli kəm muntu kup kan pi warwat pitən gwa. Den muntuwo ar gode'e təp ko akowo, kən ra na wani pitən da'a.

¹² Wokoci tu a rəshi in təlankur tawo, ba'e ar ghunəm ni den woni pi wani pitəni ko woni pii ti wani pitəni da'a. Den untowo, a rəsh ni kə də a yari in den'e Yam mom'e mən ra tor gip mbatl gin hoyi.

¹³ Kup na untowo mə zam ba'i bigule. Biti den ba'i bigul gəmiwo, mən ra na ghol mbatl naar na

shini kandatu Titus ra na ghol mbatl gwa, domici kup gin kə ne ti am ra hoyi nan kə ba'i ti bigul gwa.

¹⁴ A fo ngetl nan kən cina da ti, ngapo kə bim sham da'a. Ama kandatu bar ju kup mə yari in kan ge shirəmno, be ngetl gəmi nan kən cina də Tituso ar dəm ge shirəmi wi pa'e.

¹⁵ Titus ba ndu kən naari, ba ma ti ni tə dam ti den kandatu kə kop shirəm gəs, wokoci tu kə nəm ti gip nartən na dədartən gwa.

¹⁶ A pi ghol mbatl kəkəni, a yerda nan kən hoyi.

8

Bi bar tu mən kopi kə Korinti pi gwa

¹ Kəkəno mir byari, mə ndu'e kə mom na argon tu kan zo mbatl kə Yam kem domtən kə mən kopi kə makidoniya kə pi gwa.

² Kup na ngati gam na naari den ghuntən na kumi dli tu wi gipi gwa, nartən kə ghol mbatl gəzən kem wu pi ho bar kə bi jen bar kə am gəzən kup na wu hol bar naar gwa.

³ A sede'e wu bi ni den bi argon tu wu mani bi gwa, ar man ndərtən gəzən ma. Wu bi ni na ndu'i kə mbatl gəzəni, ba'e getl wur ni da'a.

⁴ Wu lir mi də mə bi wur bi, kə də wi ma wu zam wu pi mbap kə ne am mbarəm kə Yam kan ra su atl kə Yahudaka gwa.

⁵ Kan wu bi ar ba man kandatu mə la mbatl gwa, wu pare ni bi gam gəzən Babom kakani nam mi pa'e, wu pi ni kandatu Yam ba ndu gwa.

⁶ Untuwo kan mə lir Titus den tə ci cina na mbap kə domi bar ju mbarəm bi gip pənī kə mbatl gəzən gwa.

7 Gip ko unuwo kən nəra bi cina, gip ngəshtən den Almasihu gi ni, ko gip shirəmi, ko gip momi ge shirəmi, na ndu'i pi mbap kə Yami, na ndutən tu kə pi mi gwa. Ra untuwo, mə ndu'e kə cini cina na bi bar tu den argon tu mbatl gin pəni in gwa.

8 Ba'e a getl kən ni kə pi untu da'a, ama a ndu ni'e a gode in kandatu kərcetən gin ra na kə jen gwa, domici muntu baa gode kanda kə ndutən tu kən ra nari gwa.

9 Domici kə mom zo mbatl kə Babom gəmi Yesu Almasihu. Kup na ti mən bar kə am ni, ama tə dəm muntu ra na argon dagwa, kə də təp gip holi bar kə am gəso, kə zam dəmi mən bar kə am cina də Yami.

10 Kəkəno argon tu aa yari den muntuwo ar ni'e, ar ba mbun kə cini cina na argontu kə pare pi ghwa gwa, domici kə bi bar ju kan mbarəm ni kem kən dagwa, ama kən ni kə pən kə də kə pi untu tor mbatl da ine.

11 Kəkəno pini mbapi kandatu ndərtən gin ra gwa, kə də kə cini cina na pi argontu mbatl gin pəni in kə pi gwa.

12 Kən nəra na mbatl biiwo, Yam ba kum təmi kə bii gini, kən ni kə bii den bi ndərtən gin gwa. Yam baa ndu kə bini argon tu kan man ndərtən gin gwa da'a.

13 Mə ndu ni'e mə ne jen heli gos gam kan kən ngapo mə ne in gibər gos gam da'a. Ama kə də ko unu dəm nəm.

14 Ama kə də tatl mbap tu kandatu ar ndariwo, ne wur ni am ra kəkən nan kən ra na təp kə pi untuyi gwa. Kən eso wokoci tu kan kən ra na

argon da'a kan wiyo wi ra nariwo, se wu ne in am ra. Təp untuwo ko unu baa dəm nəm.

¹⁵ Kandatu kan ar ra na rəshi gip Shirəm kə Yam gwa'e, <<Muntu kan dom na naariwo, ar naari təka da'a, kan muntu kan dom njem ma ar dəmi təka njem da'a.>>

Kar Titus kə nəmi bar ju kan dom gwa

¹⁶ A goode Yami, muntu kan la gip mbatl də Titus də tə ne in am ra wule kandatu a pən tor gip mbatl kə pi gwa.

¹⁷ Tə ri ni kar kən den lirtən gəmi ni katl da'a, ama ti na gam gəs ma tə nduni ritən kar kəne.

¹⁸ Ar ni mən den kari gəs rənka na erəm tu kan pi sun kar domtən kə mən kopi kup den pi mbap gəs kə wazu gəs kə zo shirəmī.

¹⁹ Muntu ni katl da ma, domtən kə mən kopi ni zəzar ti, kə də tə pi ta ritən nan mi, gip pi zo mbap tu mə pi den bi dədə Babomi, kan es kə də ar gode den ndu'i kə mbatl gəmi ni mə ne amra.

²⁰ Mə ndu ni mə kəteri argon tu mbarəm baa pi mi məgən shirəm den kandatu mə pi na bar ju bi den pəni kə mbatl gwa.

²¹ Mə pəni ni muntu gam gəmi kə də mə pi argon tu kan Yam baa kum təmi gwa, mbarəm ma wu kum təmi.

²² Ar tu esi, mən den kari bar na erəm gəmi nan wuri, domici mə yerda nan ti, biyi na womti mə zam ti na mbatl kə ne am mbarəm ra, kan kəkəno cina na untu ma, ar tu tə yerda nan kəne, tə ndu tə ne in am ra hoyi.

²³ Titus ngapo berəm mbap gən ni kan mən ni den mbap den bi gi ni. Mir ֆyar kan ra nan ti

ngapo, domtən kə mən kopi na womti ni kar wuri. Mbap tu wu den pi ngap ba dəfa ni Almasihu.

²⁴ Den untowo, gode ni mbarəm ju ndutən gi ni, kədə womti domtən kə mən kopi ju kan kar wur gwa kum argon tu kə pi wur gwa, kan wu mom'e be ngetl tu mə pi nan wuro untuni ar ra.

9

Ne am mbarəm kə Yami

¹ Ar nəmən kə a rəshi in den ne am tu kan pii mbarəm kə Yam gwa da'a,

² domici a mom'e kə pən ni tor gip mbatl gin kə pi unto, ar ni a bo ngetl den untuyi də mən Makidoniya, mə ne wur den yari'e kən mən Akayawo tun ghwa ni kə bal gip mbatl gin kə də kə bi, ndu'i gin kə pi untoyi ni putu na womti kə ngeni argon tu wi bi gwa.

³ Ama ami den kari bar na byari kə ba ar dəm be ngetl gən den bar ju dəm katl da'a, ama a ndu'e kə neni argon tu kan ki bi kandatu a yari wur gwa.

⁴ Domici amini a cwat na mən kopi kə Makidoniyawo, a ndu'e wu dir zamo kə ne argon tu ki bi wi gwa da'a. Ar ni dəm untowo mi tla sham den be ngetl tu kan a pi nan kən cina da wur gwa, ama shamiwo gwan ni katl da'a, har nan kən ma.

⁵ Ar ni kem a lir mir byar də wu su kar kən kakani kə də wu dom bar ju kan kə wule ki bi gwa, kə də wu zam newi mak den bi pəni. Muntu ni baa gode'e na ndu'i kə mbatl gin ni kə bi, ba'e getl kən ni da'a.

⁶ Neni muntu kəme, kup muntu kan ngan badər gəs dələn-dələnwo, ti rəsh bar njem, ama kup

muntu kan ngan badər gəs kandatu ar ndaariwo,
ti rəsh bar na naari.

⁷ Naa də ko gonge gip kən bii kandatu tə pən gip
mbatl gəs gwa, bat na li mbatl, ko wule getl təni,
domici Yam ba ndu ni mən bi bar na ghol mbatl.

⁸ Yam ba mani pi in albarka kə zam ar man
argon tu kə ndu gwa, kədə kə zam argon tu kə
ndu gwa ko gigasi, kan kə pa zam ar man untu,
kədə kə pini ni mb arəm ho bari.

⁹ Kandatu ar ra na rəshi gwa'e, <<Yamo am gəs
na buli ni ar ra kə bi bar gəs də munju kan am ri
wur kaar dagwa, pitən dlat gəs baa paka da'a.>>

¹⁰ Yam ni ba bii mən ngani bar badəre, tə bi ti
fingali. Ra untuwo, Yam baa bi in badər kədə kə
ngani, ti ni es ti kem kə rəsh bar na naari təp kəba
pitən dlat gəsi.

¹¹ Ti pi in albarka təp ko ako, kə də kə dəm ni
mən bi bar na ghol mbatl ko gigasi. Ra untu ni
mbarəm na womti baa goode Yam den bi bar ju
na buli am kan kə kari wur bar nari təp kar mi
gwa.

¹² Ho mbap tu kan kə piwo, ba'e ar ne ni am
mbarəm kə Yam katl da'a, ama ar pa kem də
goode Yam den untu.

¹³ Mbap tu kə pi tuwo, arba kem də mbarəm
dəda Yami, domici kə kop argon tu kan zo shirəm
kə Almasihu yari gwa, nan kə ngəsh kən den
argon tu kan zo shirəm kə Almasihu yi yari gwa,
kan eso domici kə ne am tu kan kə pi wur na nami
mbarəm na buli am gwa.

¹⁴ Mbarəm ju baa shirəm na Yam den bi gini,
wi den damtən den kən gip mbatl gəzəni, nan zo
mbatl kan tla gam kə damtən kə mbarəm kan Yam

bi in bigul kə pi gwa.

¹⁵ Mə goode ni Yam den zo mbatl gəs kan man yari kə mbarəm gwa.

10

Bulus ho gam gəs den bar ju jen ba yari den ti gwa

¹ Kækəno, ami Bulus na gam gən ni a lir kəne, ami kan ba wuləm'e, <<mən ida mbatl>> ami nəra nan kən gwa, ama <<banyi mbarəme>> ami nəra nan kən da gwa! Ama domici kə shu'i gam atl na ida mbatl kə Almasihu ni.

² A lir kən den ba kə kemən ni kə mase in ami ni a dir kar kən gwa da'a. Domici a mom wolo aa mase mbarəm ju kan ba wule mən ni den dəmi gəmi wule mbarəm kə atl katl gwa.

³ Kup na mən ra den kaar atl, ama dlan gəmiwo kandatu mbarəm kə atl ba pi gwa ni da'a.

⁴ Domici bar kə dlan gəmiwo wule kə mbarəm kə den kaar atl ni ar ra da'a, ama bar kə dlan gəmi ra na iko kə Yami. Mə pini mbap nari kə gəzan las mən ndərtən gip damtən kə mən ceni lare.

⁵ Mə gəzan ni ko gonge bali gip nge shirəmi, na kup bar ju ba dləri nge momi Yam gwa, eso, mə pali ko gonge damtən ar pal mən bota na kopi argon tu Almasihu yari gwa.

⁶ Mən ra den bi matli ko gonge nge kumi shirəmi, wokoci tu kopi shirəm kə Almasihu gəmi laa'awi gwa.

⁷ Shin ni kandatu bar ra na buli gwa! Gon nəra na ndəri bigul den'e ti kə Almasihuno, se tə mom'e mən ma kə Almasihu ni kandatu təra gwa.

⁸ A kum sham da'a ko njem, ko da ami ni a bo
ngetl naar den iko tu Babom bim gwa. Iko tu kan
tə bimo, kə a tu kən ni, ba'e kə də a yas kən kani
da'a.

⁹ Ba kə shin ni wule a ndu ni a la kən bərti gip
təlankur gən ju da'a.

¹⁰ Domici jen ba wule,<<Təlankur kə Bulus
gibəre kan ar ndər naarka, ama ti nəra nam mi na
gam gəso, ti mən pi shirəm mən ndərtən ni da'a,
shirəm gəs ngapo argon ni da'a.>>

¹¹ Naa də badər mbarəm ju mom'e argon tu mə
rəshi in mən nəra nan kən dawo, ar ni bom na
argon tu mə yari in mən nəra nan kən gwa da'a.

¹² Mə kəm mə ngash gam gəmi na byar kandatu
munju kan ba shin wule wu man nami mbarəm
kup ba pi gwa. Wi mən cingər gam gəzən na jeno,
wū den ndu'i wu pən gam gəzən bom na jeni, wi
kədləm ni.

¹³ Ama mi bo ngetl ar man kandatu ar ndari
gwa da'a, ama mi dlər ni den bi las kə mbap tu
Yam bi mi kə pi gwa, kən kupo kən nəra gip las ba
pi mbap gəmi.

¹⁴ Tun kano kən nəra gip las ba pi mbap gəmiwo,
ri in zo shirəm kə Almasihu kan mə pi ino ar dil
nəka gip las ba pi mbap gəmi da'a. Kano mə dlyam
nəka gip be ngetl gəmi da'a.

¹⁵ Mə bo ngetl den mbap tu kan jen pi gwa da'a.
Ama mə la mbat'l'e ngəshtən gin den Yesu baa ci
cina na nartəni, kan las ba pi mbap gəmi gip kən
baa ci cina na bultən naari.

¹⁶ Mi zam mə pi wazu kə zo shirəm gip atl ju
cina nan kən gwa. Mə ndu ngeni sun den mbap
tu kan gon pi kəba las ba pi mbap gəs gwa da'a.

¹⁷ Ama, <<Naa də muntu ba bo ngetlo, tə bo ngetl gip Babomi.>>

¹⁸ Ba'e muntu kan ba dəda gam gəs gwani ba nəm shirəm gəs da'a, ama mbarəm tu kan Babom ba dəda'i gwani ba nəm shirəm gəsi.

11

Bulus na mir mən kartən kə lare

¹ A lir kəne, teni mbatl kaarka na kədləm pitən gəni!

² A pi ghuve domici gin na ghuve kə Yami. Ra untuwo, a pən wi'e aa gudlumi in na Almasihu, də dəmi gin nəra dləran, kə də ta kən wule nye gər mən yap gam kan ba ta'i bakos gəs gwa.

³ Ama a kum bərti den kandatu ici gip setən gəs jili Hauwa'u ka gwa, də gudəri in mbatlka, kar zo ngəlan bii Almasihu gam gin kup.

⁴ Ama gon ni dir kar kən kan ba pi in wazu kə Yesu bom na Yesu tu mə pi in wazu gəsi, ko kən ni kə nəm zut ruhu gon bom na Ruhu tu kə nəmi, ko zut zo shirəm bom na muntu kan kə nəmi, kə bi gam gin ituwi.

⁵ A shin wule munju kə wul wur'e <<kiri mir mən kartən kə Yesu>> manəm na argon da'a.

⁶ Ar ba dəm'e kulcim ni mani shirəm da'a, ama ami ra na momi bari. Mə gode in muntuwi ko təp ako.

⁷ Warwat pitən ni a pi in nan a pi in wazu kə zo shirəm tu ngələk, nan a pali gam gən atli kədə kə zam dədatən gwaya?

⁸ Ar dəm wi wule a zote ni domtən kə mən kopi jen barka, nan a nəm bar kar wur kədə a pi in mbap gwa.

⁹ Kan bitu ami ra nan kəno a ndu argon kar kəne, kup na untu a ghun kən da'a. Mir byar mən kopi kan tli tor Makidoniya ni bim bar ju kup a ndu gwa. A dəmi in gos gamka da'a ko njem, kan aa ci cina na pi untu.

¹⁰ Kandatu kan ge shirəm kə Almasihu ra gipəno, murgon ra gip atl kə Akaya kan baa kemən kə za'i be ngetl gən tu gwa da'a.

¹¹ Ra untuwo, a nge in ni nan a yari untu gwaya? Yam mom'e a ndu kəne!

¹² Aa ci cina na pi argon tu a pi gwa, kədə a hane munju ba la bi gam gəzən'e <<Kiri mir mən kartəne>> bar kə be ngetl den'e wu pi mbap nəm na gwagəmi.

¹³ Badər mbarəm juwo mir mən kartən kə lar ni, mir mən jili mbarəm kani, wu pən gam gəzən den mir mən kartən kə Almasihu ni.

¹⁴ Muntu dəm bar kə nəmi bi na am da'a, domici Shetan ma tə neni gam gəs wule ciri mən kartən kə Yam ni.

¹⁵ Bar kə nəmi bi na am ni da'a, in zher gəs ni pali gam gəzən wule wi zher kə pitən dlat ni gwa. Den kaariwo wi zam batltən tu ndar mbap gəzən gwa.

Bulus shirəm den kumi dli tu tə tla gip mbap gəs gwa

¹⁶ A yari ra es'e ba də murgon pən'e ami kədləm ni da'a. Ama kən ni kə kum wule untuno, se kə nəmən ni wule kədləme, kədə ami ma a nye zam bar kə be ngetle.

¹⁷ Ama shirəm tu a yariwo, ba'e argon tu Babom yari gwani a yari da'a. Ama be ngetl tu a piwo, a pi ni wule kədləme.

18 Tunkan mbarəm ra kan ba bo ngetl kandatu mbarəm kə atl ba piwo, ami ma aa bo ngetle.

19 Kəno mən wayo ni hoyi, nan kə pi ghol mbatl na te mbatl kaarka na kədləm gwa!

20 Capawo, gon ni pali inka zher gəso, kə kur kərceka, ko tə zote in barka, ko tə ne in asəm gamka, ko tə gode in'e tə kəm lasi, ko tə pa la'i in amkayama.

21 Amo sham ba cim a yari in'e mə gode dattən gəmi nan mə pi in untu dagwa!

Kup argon tu gon'es ba bo ngetl nariwo, aa mani be ngetl pa'e. A shirəm ni wule kədləme.

22 Wi mbarəm kə Ibərahim na? Untun ami ra. Wi mən Isra'ila na? Untun ami ra. Wi gəsgal kə Ibərahim na? Untun ami ra.

23 Wi mən pi mbap kə Almasihu na? A man untu ma. (A shirəm ni wule a teni mən zhe'e ka.) A pi mbap nar man wuri, ami ra ko gigasi na bali gip bom moni, bom naarka, wokoci jeno wule a məsh nika.

24 Bisi nantam ni mən Yahuda bom na rəba hauya nəm na kutl cet ghwanən (39).

25 Bisi myakan ba bom na dlo gəlla. La'əm na tat bisi nəm. Bisi myakan kungələn jikat mal ba tatlka naməni, pət na gas ami ra gip mal bar bula'i.

26 Gip bomi asəm gən juwo, a mo na bar kə tli mbatl na womti gip bula'i, a mo na mur mən dləri den təpe, a tla metən na bar kə tli mbatl kar mbarəm gən mən Yahuda na kar munju mən Yahuda ni da'a, na bar kə tli mbatl gip bəni, na bar kə tli mbatl gip ləpe na den bar bula'i, na bar kə tli mbatl də mən ceni lar'e wi mir ֆyar ni.

27 A pi ta ndotəne, a tla kumi dli, a tla holi zami

umuri, a kum guzum na guzum male. A hol zami fingal na womti, a tla kumi idatəni, a hol tutul dli kəkemi.

²⁸ Den kaar kə bar na womti esi, den ko gonge pəto ami den damtən den domtən kə mən kopi kup.

²⁹ Gon ni hol bigulo, a kum wule ami ni a holi, gon ni kem murgon kə pi warwat pitəno, ar ba kem a kum lo naari.

³⁰ Ar ni ma nəm a bo ngetlo, to se a bo ngetl na bar ju ba gode dattən gən gwa.

³¹ Yam mom'e lar ni a cen da'a, muntu kan ti ni'e Yami, kan Ba kə Babom gəmi Yesu esi. Ti ni təndar də dəda ti baa patəni.

³² Nan ami ra su Dimashka kawo, gobna tu kan gəs də Gun Aretas gwa tlat bədlabən kə bəni ka kup kə də nəməni.

³³ Ama jen shu'əmka təp gip taga den pan kə bəni gip shari, kan a dəli ti amka.

12

Bar ju Yesu yari Bulus gip ruya gwa

¹ Aa ci cina na ɓe ngetle, kup na baa zam argon gipi da'a. Ama aa ci cina na yari shirəm den bar ju Babom Yesu bulim gip ruya gwa.

² A mom na mbarəm gon gip Almasihu, muntu kan gip sheti ghon kutl cet wupse (14) karo pən tika to yam kə myakani ka. Ko gip dli ni ko gip dlini da'aya, a mom da'a, Yam ni momi.

³ Kan a mom'e mbarəm tuwo pən təka to yamka, ko gip dli ko gip dli ni da'aya, a mom da'a, ama Yam ni momi.

⁴ Pən tika to yamka, ar ni tə kum bar jen kan baa mani momi da'a, munju kan nya mbarəm baa mbu shirəm dene dagwa.

⁵ Aa bo ngetl na mbarəm tu, ama aa mani be ngetl na gam gən da'a, se de den bar ju a datka gipi gwa.

⁶ Ami ni a pən a bo ngetl ma, aa dəmka kədləmi da'a, domici ge shirəm ni aa yari. Ama aa bo ngetl da'a, a ndu'e də murgon pənəm ar man kandatu tə shimən na kandatu tə kumən gwa da'a.

⁷ Kə də ba a bo ngetl na kiri ruya kə nəmi bi na am ju dawo, ar ni karim bar na kumi dli tu kan baa dəmim ir gip dli gən gwa. Muntu ni dəm wule nye mən kartən kə shetan, kə də tə pi ta ghuni gəni, kan tə hanem njinjatənka.

⁸ A lir Babom bisi myakan kə də tə pənim kumi dli tuka.

⁹ Ama tə wuləm'e, <<Zo mbatl gən kəm ki, domici gip holi ndərtən gin ni baa shin laa'itən kə mani pi bar gəni.>> Ra untuwo, na ghol mbatl ni aa bo getl gip holi ndərtən gən tu, kədə mani pi bar kə Almasihu dəm ra na məni.

¹⁰ Muntu ni kem ami ra na ghol mbatl gip holi ndərtən gəni, gip yarim məgən shirəmi, gip banyi dəmi, gip kumi dli, na gip tlattəne, den bi kə Almasihu. Domici gip wokoci kə holi ndərtən gip dliwo, wokoci tu ami ra na holi ndərtən gip dliwo, ar ni ami ra na ndərtən gip ruhu gəni.

¹¹ Kə kemən a dəmka wule kədləm wi. Ar ndari kə yabem ni, kup na ami argon ni da'a, ar dəm'e, <<kiri mir mən kartəni>> manəm na argon da'a.

¹² Yam gode in seda kə dəmi nye mən kartən kə Yesu təp kəba te mbatl kaarka, na təp kəba

halama, na bar kə dləkəntən, na təp kəba kiri mbap ju kan tə pi təp karəm gwa.

¹³ Imnu kə kum wule kən ni'e heli gip domtən kə mən kopi jenu? Ko nan a hane in kə biim wurpi gwani? Gafartem ni dattən tuka.

¹⁴ Kəkəno ami ra den bi ritən kar kən kə bisi myakan, kan aa dəmi in gosgam da'a, domici argon tu a ndu'o kən ni, ba'e bar kə am gin ni da'a. Den kaar kə untuwo, ar ndari'e də mimir pa wur na mən gəri gəzən da'a, ama kə də mən gəri pa wur na mimir gəzəni.

¹⁵ Ra untuwo, aa kum təmi kə jili kup bar ju ami nari gwa, kup na gam gən ma den bi gini. Ami ni a gode in ndutən naar kawo, ki ca ni ndutən tu kə pimka gwaya?

¹⁶ Kəkəno kə nəm argon tu a yariwi gwa'e a dəmi in gosgamka da'a. Kup na untu, gon baa wule a pi in ni wayo, a dəl mbatl ginka na lare.

¹⁷ A ne in ni asəm gamka təp kar gon gip munju a kar wur kar kən gwaya?

¹⁸ A lir Titus kə də tə ri kar kəne, a pa kar erəm mən kopi gon nan ti. Ki wul ni'e Titus ne in asəm gam kaya? Ami nan tiwo ruhu nəm ni ba kop nan mi, eso təp nəm ni mə kopi.

¹⁹ Ase, kən ni den shini terka wule mən ni den ndu'i ho'i gam gəmi kar kəne. Yam ni'e seda gəmi. Mən ni den yari in ge shirəm gip Almasihu. Mir byari, ko ununu mə piwo, kə də ar ba'i in bigul ni.

²⁰ Bərti ba cim den wokoci tu a ri kar kəno, wolo a zam kən ba'e kandatu a ndu gwa ni da'a, kən eso kə zamən ba'e kandatu kə ndu gwa da'a. A kum bərti də zam tli yar yam gip kəne, na ghuve,

na dasi mbatli, na ndu'i gami, na li sunye, na wultene, na gibər gami, na tli mbatli.

²¹ A kum bərti den'e ami ni a pa ri kar kəno, Yam gən baa kem a tla sham cina da ine. A kum bərti kədə ba a pi dun mbatl den mbarəm na womti kan pi warwat pitən far gwa, munju kan ci atl gam kar Yam wi dagwa den dəmi kə warwat pitən gəzəni, na pi bar kə dədanye, muri na mətli na moni kaari, na holi kumi sham kan wu pi gwa.

13

Dəli kəm kə Bulus kə pa'i bisi

¹ Mənkən ni baa dəm dırtən gən kar kən kə bisi myakanı. <<Ko gonge shirəmo ba nəm ni bi də mbarəm rop ko myakan.>>

² A tare a dəli mən warwat pitən ju na nami mbarəm kəm wi den wu za pi warwat pitəne gip ritən gən kar kən kə bisi rop. Ama kəkəno ar ni a pa dəli in kəm ra nan ami ra nan kən dagwa. Domici ami ni a palo aa za munju kan pi warwat pitən ju na mən ndu'i piyi da'a.

³ Tunkan kən ni den ndu'i kə tabbate'e Almasihu ni den shirəm təp karəmi. Ki mom təp kar muntu, Almasihu datka gip dlom gin da'a, ama tə gode iko gəs gip kəne.

⁴ Kup na ba təni den kiin təp gip holi bigule, kup na untu tə ra na ge mbatl gip iko kə Yami. Min ma mən ra na holi ndərtən gip ti, kup na untu, təp kə ba iko kə Yamo mə dəm na rai wi nan ti, den mbap tu mə pi gip dlom gin gwa.

⁵ Gode ni gam gini, kədə kə shin ni ko na ho bi kən ra gip Almasihu Yesu, pini ta gode gam gi ni.

Kə mom ni'e Almasihu nəra gip kən da'aya? Kən ni kə mom dawo, kə ndaka gip godetəni ituwi.

⁶ A la mbatl'e kii mom'e mə ndaka gip godetəni da'a.

⁷ Kəkəno mə lir Yami, den ba kə pini wani bar da'a. Ama pini ho pitəne, kup na mbarəm baa shin wule mə datni ka.

⁸ Domici mi pi argon kə nge ge shirəmi da'a, ama mi kopkaar kə ge shirəmi.

⁹ Mə pi ghol mbatl kup wokoci tu mən ra na holi bigul kan kəno kən ra na ndəri bigul gwa. Shirəm na Yam gəmi ni'e kə nəra na laa'i.

¹⁰ Argon tu kan kem a rəsh bar ju gwa itu nan ami ra da gwa, den ami ni a cwato, ba kə kem ni a tlat kən na iko tu kan Babom bim gwa da'a, iko tu Yam bimo kə tu'i ni ba'e kə yasi kani da'a.

Shirmitən kə pa'i bisi

¹¹ Kə pa'i bisiwo, mir byari, se gas jeni! Kərkəm ni pitən gini, ɓa'i ni bigul ya'əni, də damtən gin dəm nəm, dəm ni zhəlili na ya'əni. Təp untuni Yam kə ndutən na dəmi zhəlili baa kop nan kəne.

¹² Shirmi ni ya'ən na shirmitən kə mən kopí.

¹³ Mbarəm kə Yam kup ba shirmi inka.

¹⁴ Naa də zo mbatl kə Babom Yesu Almasihu, na ndutən kə Yami, na dəmi kə təmtən kə Ruhu kə Yam dəm nan kən kup. Ar dəm untu.

Zul

The New Testament in the Polci language of Nigeria: Zul

copyright © 2023 Seed Company in collaboration with Language Developers and Bible Translators Association

Language: (Polci)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 3 Jul 2025

966ae514-e466-5db9-a2c4-48a0e108d406